

Aan Vaste commissie voor Volksgezondheid, Welzijn en Sport van de Tweede Kamer
Datum 19 maart 2025
Inzake *Position paper* rondetafelgesprek Wet integere bedrijfsvoering zorg- en jeugdhulpaanbieders maandag 24 maart 2025

1 Modernisering verbod op winstoogmerk en normering van betekenisvolle transacties heeft nut. Het geïnstitutionaliseerd wantrouwen dat daaraan wordt toegevoegd niet.

- 1.1 De hoofdvraag die wordt gesteld is wat de gevolgen zullen zijn voor de praktijk van het wetsvoorstel voor de Wet integere bedrijfsvoering zorg- en jeugdhulpaanbieders (Wibz)? Het korte antwoord is, overwegend positief maar er zijn onnodige risico's als gevolg van wetgevingstechniek.
- 1.2 De Wibz bevat een hoognodige modernisering van het verbod op winstoogmerk. Dat leidt tot duidelijkheid voor marktpartijen en daardoor tot meer rechtszekerheid. De eisen die bij winstuitkering en betekenisvolle transacties worden gesteld zijn grotendeels goed te onderbouwen. Deze eisen zullen bijdragen aan meer lange termijn perspectief bij zorgaanbieders en hun eventuele investeerders. Dat is positief.
- 1.3 De Wibz is volgens de Memorie van Toelichting gericht op het zoveel mogelijk weren van niet-integere aanbieders; voorkomen moet worden dat personen achter organisaties zich op enige manier verrijken ten koste van de kwaliteit van zorg. Dat is een doelstelling vanuit wantrouwen. Terwijl niet ter discussie staat dat de meerderheid van de zorg- en jeugdhulpaanbieders in Nederland integer is.
- 1.4 Dat vertaalt zich in de Wibz naar de keuze om alleen nog van overheidswege goedgekeurde betalingen en andere waardeverschuivingen toe te staan aan zorgaanbieders. De Wibz schiet op dat punt haar doel voorbij. Het is in deze vorm een dwangbuis voor de meerderheid; de integere, welwillende zorgaanbieders. Waar innovatie, samenwerking en ontschotting nodig zijn, zal die dwangbuis al snel knellen.
- 1.5 Wat de Wibz niet zal doen is kwaadwillende partijen afschrikken. Wie bereid is zichzelf te verrijken tegen de regels in, zal dat blijven doen of proberen. Daarvoor is handhaving vanuit NZa en IGJ nodig, en vooral ook controle door zorgverzekeraars/zorgkantoren. Voor dat toezicht is geen dwangbuis nodig. Het zou moeten gaan om vertrouwen. Het stellen van kaders waarbinnen integere zorgaanbieders geacht worden zich te bewegen. Dat doet de Wibz. De extra dwangbuis die de Wibz daarnaast bevat is niet nodig.

2 In een notendop. De goeden zullen onder de kwaden lijden. Innovatie, samenwerking en ontschotten wordt onnodig bemoeilijkt.

- 2.1 De Wibz kiest ervoor elke vorm van waardeverschuiving bij voorbaat te verbieden. Alleen als de Wibz een specifieke uitzondering formuleert, is een betaling toegestaan. Elke andere waardeverschuiving is een verboden vorm van winstuitkering. De Wibz doet daarmee meer dan het moderniseren van het verbod op winstuitkering. De Wibz beoogt alle uitgaven, zowel in contanten als in natura, van alle zorgaanbieders te reguleren. Er wordt een betonnen muur om de zorg(uitgaven) gezet.

- 2.2 Dat zal niet zonder gevolgen blijven. Simpelweg omdat de praktijk weerbarstiger is dan nu kan worden voorzien. Er zullen uitgaven zijn die nuttig of zelfs nodig zijn, maar waarin de Wibz nog niet heeft voorzien. Een gezagsgetrouwe zorgaanbieder zal die uitgaven, ondanks nut of noodzaak, dan niet doen.
- 2.3 De inzet van het veld en de overheid is gericht op samenwerken, ontschotten en innoveren. Het Integraal Zorgakkoord (IZA), het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA) en ook het huidige regeerprogramma zetten hierop in. Dat vereist dat soms buiten de gebaande paden kan worden gewerkt en dat ongebruikelijke oplossingen kunnen worden overwogen. Nodig is dat er breed kan worden samengewerkt. Wat te denken van bijvoorbeeld de volgende situatie:
- 2.3.1 De vakgroep interne geneeskunde van een ziekenhuis biedt gratis consulten aan eerstelijnsaanbieders en wijkverpleging om polyfarmacie onder ouderen terug te dringen. Een verschuiving van waarde vanuit het ziekenhuis naar (potentieel) commerciële partijen, bijv. een keten van apotheken of een commerciële aanbieder van wijkverpleging. Die keten krijgt op kosten van het ziekenhuis diensten aangeboden. In het belang van de zorg, maar in strijd met de Wibz. De Wibz eist hiervoor een meer dan symbolische vergoeding (voorgesteld artikel 1 lid 2 sub 5 Wmg). Aannemelijk is dat betaalde hulp van deze internisten niet (of minder) op prijs wordt gesteld. Het initiatief sneuvelt.
- 2.4 Er zijn vele voorbeelden van samenwerking tussen niet-commerciële en commerciële aanbieders te verzinnen die de Wibz bij voorbaat verbiedt. Dit terwijl uit onderzoek blijkt dat de zorg baat heeft bij een hybride markt, met zowel *not for profit* als *for profit* aanbieders.¹ De praktijk zal ook vele andere vormen van samenwerking, ontschotting en innovatie verzinnen die we nu nog niet kennen maar die de Wibz bij voorbaat verbiedt. Soms is het simpelweg nodig *out of the box* te denken. Bijvoorbeeld door EUR 500.000 aan voor de zorg bestemd geld te investeren in schuldhulpverlening en daar aantoonbaar EUR 3.000.000 aan al geïndiceerde zorg mee te voorkomen.²
- 2.5 De genoemde betonnen muur uit de Wibz zal dit soort initiatieven in de kiem smoren. Het is natuurlijk mogelijk dat dan in een AMvB uitzonderingen voor deze situaties worden opgenomen. Maar we weten ook dat het dan al te laat is. Hoeveel initiatieven gaan er verloren voordat een dergelijke AMvB er is?
- 3 De oplossing is eenvoudig. Draai de definitie van winstuitkering om. Geef ruimte aan integere zorgaanbieders. Spoor fraudeurs op, daar is de Wibz niet voor nodig.**
- 3.1 Het is niet nodig om te werken met een absoluut verbod met een limitatief aantal uitzonderingen. Voor de niet-integere zorgaanbieders draagt het niks bij. Fraude vindt helaas zijn weg wel. De fraudeurs moet worden opgespoord, niet gereguleerd.
- 3.2 Voor de integere zorgaanbieders volstaat (i) het verbod op winstuitkering zoals dat er nu al is en (ii) uitbreiding van het begrip winstuitkering met andere excessieve/niet-marktconforme betalingen die daarmee gelijkgesteld kunnen worden.
- 3.3 Deze omgekeerde benadering voorkomt dat elke betaling die niet in een hokje past, per definitie leidt tot het overtreden van de wet. Er is dan genoeg ruimte voor de integere zorgaanbieders om - goed gemotiveerd - buiten de lijntjes te kleuren. Dat komt de zorg ten goede. Dat weegt ruimschoots op tegen het opwerpen van betonnen muren vanuit wantrouwen.

¹ <https://www.acm.nl/nl/publicaties/lessen-van-podcastmakers-winst-mij-een-zorg> (punt 6). De podcastserie zelf is meer dan de moeite waard om te beluisteren

² <https://www.cz.nl/over-cz/nieuws/unieke-samenwerking-om-cz-verzekerden-met-multiproblematiek-te-helpen-enorm-geslaagd>